

L'ECONOMIA BASCA AVUI (II)

El 23 de juny d'enguany l'empresa de la localitat guipuscoana de Beasain Construcciones Auxiliares de Ferrocarriles (CAF) va aconseguir el segon contracte més alt del món per a la fabricació de trens de metro: 645,8 milions d'euros. Aquesta empresa liderarà el consorci de constructors, juntament amb l'alemanya Siemens i la canadenc Bombardier, per a la fabricació de 446 cotxes del metro de Madrid i s'emportarà un 80% de la facturació, ja que dissenyarà i fabricarà els trens, mentre que les altres dues empreses esmentades s'encarregaran de l'equip de tracció elèctric. Amb aquesta comanda, la cartera de la CAF arriba a 2.800 milions d'euros, atès que serveix també trens a Roma, Brussel·les i Barcelona. No deixa de ser curiós el fet que una empresa de la rebel Guipúscoa (la més abertzale de les tres províncies basques) s'endugui el contracte estrella provinent de la capital d'Espanya, però pel que sembla la feina ben feta supera la tensió política: també va ser en el clímax de la campanya estatal més antinacionalista basca de la història que el PNB va arrencar al govern del PP de majoria absoluta una renovació del concert econòmic basc... indefinida! (de fet, el govern basc fins i tot va aconseguir el traspàs de noves figures tributàries, com ara els impostos sobre la venda minorista de determinats hidrocarburs i l'IRPF dels no residents, augmentant així la recaptació de les diputacions forals basques).

D'aquesta comanda històrica a la CAF la premsa catalana no se'n va fer cap ressò. Però la lliçó més interessant del cas d'aquesta empresa guipuscoana, com podria ser la d'altres empreses dels nous sectors emergents industrials bascos de nivell alt i mitjà en contingut tecnològic, rau en l'anàlisi de la composició del seu capital: els treballadors tenen un 18,4% de les accions; la caixa biscaïna BBK, un 24,8%; la guipuscoana Kutxa, un 20,7%; l'alabesa Vital, un 5%, i el 31,1% restant cotitza a la borsa de valors (quadre 1). Quin contrast amb l'empresa manufacturera catalana! De les nostres 111 empreses industrials de capital català que l'any 2001 van facturar més de 125 milions d'euros només dotze cotitzaven aquell any a la borsa, i la majoria eren de caràcter familiar.

Així, el fet que un 70% del capital de la CAF estigui en mans de treballadors i caixes locals arrela fortament l'empresa al país, fet que en garanteix la permanència futura. S'entén així perquè la productivitat i els salaris industrials bascos són de bon tros els més alts de l'Estat, atès que no hi ha millor motivació que la de ser propietaris del propi negoci. Al mateix temps, s'intueix una especial vocació de les caixes basques per finançar la reconversió industrial del propi país: calia molta convicció, a mitjans i a finals dels anys vuitanta, per invertir en un país desballestat per la crisi de la indústria pesant, amb taxes d'atur que van arribar a un 25% de la població activa i en un context de violència molt més intensa que no pas avui (violència en la qual, per cert, una majoria de ciutadans bascos hi veien i hi veuen arrels polítiques, i demanen majoritàriament respostes polítiques a un conflicte que entenen nacional).

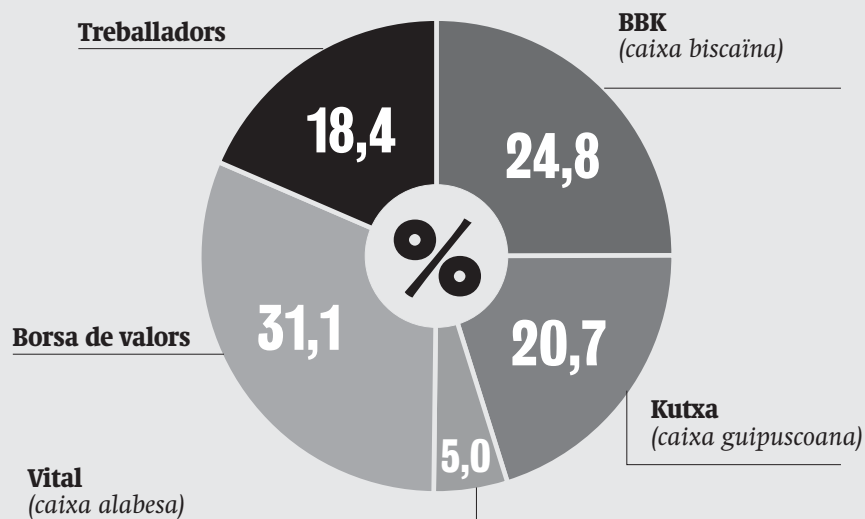
De fet, aquesta prioritització de les caixes d'estalvi basques pel propi teixit productiu potser no ha estat l'exemple seguit per les nostres caixes a

Cooperatives basques: un model a seguir

RAMON TREMOSA I BALCELLS

Departament de teoria econòmica. Universitat de Barcelona

COMPOSICIÓ DEL CAPITAL DE LA CAF

MONDRAGÓN CORPORACIÓN COOPERATIVA

dades 2003

Vendes totals (industrial i distribució)	9.655 milions d'euros
Vendes internacionals	2.551 milions d'euros
Actius totals	16.309 milions d'euros
Recursos propis	3.281 milions d'euros
Inversions totals	847 milions d'euros
Treballadors	68.260 milions d'euros
Grup financer	Caja Laboral i Lagun Aro
Grup de distribució	Eroski
Sectors d'activitat del grup industrial	Béns d'equip, components d'automoció, components electrodomèstics i electrònics, construcció i llar
Marques líder	Fagor, Danobat, Copreci, Maier, Orbea, Urssa, Irizar, Orona, Orkli

CABALLÉ

La productivitat i els salaris industrials bascos són de bon tros els més alts de l'Estat, atès que no hi ha una motivació millor que la de ser propietaris del propi negoci

Catalunya: massa vegades aquestes han finançat projectes empresarials en altres regions de l'Estat i en altres països que potser aportaven rendibilitat econòmica (per bé que no sempre), però que assumien poc risc en invertir massa sovint en sectors de serveis regulats, molts d'ells explotats en règim de monopoli. Avui aquesta tendència està començant a variar a casa nostra, per bé que seria desitjable que les caixes catalanes no només fi-

nancesin les expansions de les nostres grans empreses familiars, que ja estan plenament consolidades, sinó que les pimes industrials del país rebessin una empenta important per part d'unes entitats que tenen una especial raó de ser social i territorial. Aquest, però, és un problema de país: ens falta cultura del risc a tots els nivells.

La unió fa la força

Avui l'exemple més potent de la capacitat de cooperació econòmica i organitzativa basca el constitueix el grup Mondragón Corporación Cooperativa (MCC). L'any 2003 aquest grup tenia en plantilla més de 68.000 treballadors, 25.000 dels quals n'eren socis cooperativistes (fa deu anys MCC només tenia 23.000 treballadors). Dels ocupats actuals, la meitat treballen a Euskadi, un 39% a la resta de l'Estat i el 12% restant a la resta del món, on MCC té 7 delegacions corporatives, 93

de comercials i 37 plantes productives (2 a Alemanya i Itàlia, 3 a Anglaterra i 4 a França, a més de presència a Amèrica, l'Europa de l'Est, el nord d'Àfrica i Sud-est Asiàtic). MCC va invertir l'any 2003 quasi 1.000 milions d'euros i el pla estratègic de l'empresa per al 2008 preveu 17 noves plantes productives a l'exterior, duplicant la força laboral a l'estranger i esperant que les vendes internacionals representin un 60% de les vendes totals del grup. Així, el pes en l'economia basca del holding guipuscoà creat pel capellà Jose Mari Arizmendiarieta l'any 1956 és innegable: MCC aporta avui més d'un 3,5% de l'ocupació total d'Euskadi, ràtio que s'eleva a un 7,7% en el sector industrial basc. A partir d'unes vendes de 9.655 milions d'euros, s'estima que MCC va generar l'any 2003 un 4,2% del PIB basc i un 11,3% de les exportacions basques (quadre 2).

Com a gran multinacional diversificada en distribució, finances i indústria, MCC actua de vaixell insígnia en el procés d'implantació exterior de les empreses basques, aixoplugant les altres empreses del país que vulguin sortir a l'exterior. La inversió basca a l'estranger ha crescut de 250 milions d'euros l'any 1995 a 1.310 milions l'any 2002, i se centra precisament en els tres sectors d'activitat abans esmentats i s'adreça principalment a la Unió Europea, a Amèrica i a la resta de l'OCDE. A Catalunya, en canvi, quina empresa juga aquest paper?

La importància del capital social

Les empreses familiars són reàcies a les ampliacions de capital, les quals són imprescindibles per ampliar la dimensió empresarial, per tal com aquestes poden implicar per al nucli familiar la pèrdua de la titularitat del negoci i la pèrdua del control de la gestió efectiva de l'empresa. En el seu llibre *Confianza* (1995) Francis Fukuyama afirma que un excés d'empresa familiar en un país, amb totes les virtuts que també presenta aquest model d'organització empresarial, és també reflex d'un nivell molt pobre de capital social, entenent aquesta forma de capital com la "capacitat o propensió dels individus d'un país a col·laborar econòmicament entre ells". Tant és així que aquest economista d'origen japonès adverteix les empreses manufactureres familiars nord-italianes (i aquí es pot fer un paral·lelisme amb la indústria catalana) que el principal repte o obstacle a què hauran de fer front en el procés de globalització econòmica que s'acosta no serà pas material, tangible ni monetari; és a dir, de costos de producció, de formació de la mà d'obra, de manca de finançament o de tecnologia. El problema principal consistirà en l'organització del creixement i en la cooperació entre persones i empreses en aquest procés, atès que, segons Fukuyama, els països també competeixen en capital social.

Per mirar que les empreses catalanes no es perdin en el procés de creixent globalització econòmica que s'acosta, el model cooperatiu basc proporciona una òptima combinació de fort arrelament identitari local i ambiciosa presència global. Potser als catalans no ens cal anar a Finlàndia per aprendre'n.

rtremosa@ub.edu

Dimarts que ve:
**Lideratge en la innovació
empresarial basca**